

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ต่อการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ ๒๑” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ใน จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีต่อการพัฒนาสังคมในด้านการปกครอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ และด้านการสาธารณสงเคราะห์

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมโดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลในรูปแบบการสัมภาษณ์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีพระสงฆ์ในวัดของจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน ๑๐ วัด ๑ รูปต่อ ๑ วัด เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำมาสรุปผลดังนี้

๕.๑ สรุปผลวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ต่อการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ ๒๑”

คณะผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) โดยมีคำถามใช้เป็นแนวทางในการสนทนากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ พระสงฆ์ในวัดของจังหวัดเพชรบูรณ์ ๑ รูปต่อ ๑ วัด รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน ๑๐ รูป

จากการศึกษาที่โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ พระสงฆ์ในอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์มีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมและชุมชนในด้านการพัฒนาและช่วยเหลือสังคม ซึ่งจากการศึกษาคณะผู้วิจัยได้พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมอยู่ ๔ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ในด้านบทบาทการปกครองของทั้ง ๓ วัด มีการปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ คือคณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นการปกครองตามลำดับขั้นในการปกครองมีการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางลงไปสู่การปกครองส่วนภูมิภาค เนื่องจากทั้ง ๓ วัด มีทั้งวัดที่อยู่ในสังกัดมหานิกายและอยู่ในสังกัดธรรมยุตทำให้การปกครองแบ่งออกได้เป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑.การปกครองในคณะมหานิกายซึ่งจะมีเจ้าคณะหนที่มีอำนาจการปกครองในส่วนกลาง และ ๒.การปกครองภายในวัดที่ปกครองกันแบบครอบครัว เนื่องจากพระภิกษุและสามเณรภายในวัดมีความใกล้ชิดสนิทสนมดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันทำให้การปกครองภายในวัดเปรียบเสมือนการปกครองในแบบครอบครัว และนอกจากนี้วัดยังมีการจัดประชุมประจำปีเพื่อรับนโยบายต่างๆในการปกครองการเผยแผ่ศาสนา

ในด้านการศึกษาวัดได้เป็นศูนย์สอบนักธรรมบาลี ชั้นตรี โท เอก และสนามสอบบาลีสนามหลวงให้กับพระภิกษุและสามเณรเพื่อเป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา และวัดได้เปิดโรงเรียนปริยัติธรรมสำหรับพระภิกษุสงฆ์และสามเณรได้เข้ามาศึกษา ซึ่งการศึกษาในโรงเรียนปริยัติธรรมได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ แผนก คือ ๑.แผนกคิธธรรมบาลีเป็นการ

เรียนการสอนเกี่ยวกับภาษาบาลีและหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ๒.แผนกปริยัติธรรมสามัญเป็น การเรียนการสอนที่มีหลักสูตรในการเรียนการสอนเหมือนกับโรงเรียนสามัญทั่วไปโดยจัดการเรียน การสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ สิ่งสำคัญก่อนที่จะเข้ามาศึกษาในโรงเรียนปริยัติธรรมสามัญได้นั้น ต้องสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนจึงจะเข้ามาบวชเรียนในโรงเรียนปริยัติธรรม สามัญได้ นอกจากนี้ภายในวัดยังมีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่สอนน้อง คือ ให้พระภิกษุสงฆ์ ที่มีความรู้ความสามารถภายในวัดเป็นผู้สอนเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนาให้กับสามเณร ภายในวัดและสามารถนำความรู้ที่ได้เข้าไปสอบในหลักสูตรการศึกษานอกระบบได้อีกด้วย ส่วนในด้าน การเผยแผ่เป็นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางศาสนาจากวัดเข้าสู่ชุมชน โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้เผยแผ่ หลักธรรมคำสอนทางศาสนาโดยวิธีการเทศน์เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา การถือศีล และการทำบุญให้กับชาวบ้านภายในชุมชน อีกทั้งพระภิกษุสงฆ์ยังได้เข้าไปสอนในหลักสูตรธรรมมะ ศึกษาให้กับนักเรียนภายในโรงเรียนอีกด้วย และทางวัดยังมีการเชิญชวนชาวบ้านเข้ามาปฏิบัติธรรม ภายในวัดในตอนเย็นของทุกวัน นอกจากนี้ทางวัดมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการเผยแผ่ พุทธศาสนา เช่น การโพสต์ข้อความเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาลงในเพจเฟซบุ๊กของ วัดเพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับพุทธศาสนาได้ง่ายขึ้น มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ประกอบ ในการอบรมบรรยายเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อความสะดวกรวดเร็วและทำให้ผู้ฟังได้ เข้าใจง่ายขึ้นอีกด้วย

ด้านสาธารณะสงเคราะห์ทางวัดมีบทบาทเข้าไปช่วยเหลือสังคมในส่วนต่างๆ เมื่อเกิด เหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในเขตพื้นที่ต่างๆ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย เป็นต้น ทางวัดได้มีการ ช่วยเหลือโดยการระดมทุนโดยการรับบริจาคเป็นเงิน สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น จากชาวบ้านและ หน่วยงานต่างๆ เพื่อนำไปบริจาคให้กับผู้ประสบภัยในเหตุการณ์นั้น ทางวัดยังมีการบริจาค ทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนดี นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น และนักเรียนที่มี ฐานะยากจน อีกทั้งทางวัดยังมีการบริจาคเงินให้กับโรงพยาบาลเพื่อสร้างตึก และบริจาคให้กับ โรงเรียนในการสร้างอาคารเรียน นอกจากนี้วัดยังอนุญาตให้ชาวบ้านในชุมชนเข้ามาเปิดแผงขายสินค้า ภายในบริเวณพื้นที่ของวัดเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้วย การให้ข้อมูลจากพระสงฆ์ ในอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาสังคมในบทบาทวัดและพระสงฆ์ คือ ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนของพระภิกษุและสามเณรที่ลดน้อยลง เนื่องจากคนในสังคมปัจจุบันให้ ความสำคัญกับสถาบันศาสนาน้อยลง เช่น การบวชในปัจจุบันเป็นการบวชตามขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือบวชทดแทนบุญคุณบิดามารดา ซึ่งคนที่จะมาบวชเพื่อศึกษาหลักธรรมทางศาสนาอย่าง แท้จริงนั้นมีน้อย ส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับบุคคลากรของพระสงฆ์ที่จะนำหลักธรรมทางศาสนาเข้า ไปเผยแผ่ให้กับคนในสังคมนั้นไม่เพียงพอ และวัดยังมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการ ซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภายในวัด นอกจากนี้วัดยังมีปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารกับ คนในชุมชนที่ไม่ชัดเจน เนื่องจากคนในชุมชนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของวัดในการรับบริจาคเงินหรือ สิ่งของที่จะไปช่วยเหลือสังคม เพราะคนในชุมชนคิดว่าวัดจะนำเงินที่ได้รับบริจาคไปใช้ในด้านอื่นๆ จึง ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือของคนในชุมชนอีกด้วย

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ต่อการพัฒนาสังคมในศตวรรษที่ ๒๑” สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ผลจากการรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ปฏิบัติในการพัฒนาสังคม และได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ปฏิบัติต่อการพัฒนาสังคมพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมอยู่ ๔ ด้านคือ

๑. **บทบาทในด้านการปกครอง** การปกครองวัดและพระสงฆ์นั้นเป็นการปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ คือพระสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม ซึ่งการปกครองของมหาเถรสมาคมใช้ปกครองวัดและพระสงฆ์ทั้งหมดภายในประเทศ ทำให้การปกครองวัดและพระสงฆ์ภายในประเทศเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน นอกจากนี้ภายในวัดยังมีการปกครองกันในรูปแบบครอบครัวซึ่งเกิดจากการความรักและความสนิทสนมของพระภิกษุสามเณรภายในวัดที่เปรียบเสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน และวัดยังมีการจัดการประชุมประจำปีเพื่อรับนโยบายต่างๆในการปกครองและเผยแผ่ศาสนาอีกด้วย ซึ่งไม่มีวิจัยเรื่องใดสอดคล้องในด้านนี้

๒. **บทบาทในด้านของการศึกษาสงเคราะห์** วัดได้เปิดโรงเรียนปริยัติธรรมบาลีและปริยัติธรรมสามัญ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรเข้ามาศึกษาภายในโรงเรียนปริยัติธรรม ในส่วนของโรงเรียนปริยัติธรรมสามัญมีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ ตามหลักสูตรการศึกษาเหมือนกับโรงเรียนสามัญทั่วไป ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการศึกษาเล่าเรียนสำหรับเด็กผู้ชาย และวัดได้มีการเปิดสอนนักธรรมบาลีสำหรับพระภิกษุและสามเณรในระดับชั้น ตรี โท เอก เพื่อเป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งไม่มีวิจัยเรื่องใดสอดคล้องในด้านนี้

๓. **บทบาทในด้านของการเผยแผ่** วัดได้มีการนำเทคโนโลยีและสื่อมัลติมีเดียเข้ามาใช้ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางศาสนา เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบันที่มีการใช้เทคโนโลยีและสื่อมัลติมีเดียในสังคมเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้วัดยังมีการเผยแผ่คำสอนทางศาสนาโดยการเข้าไปสอนหลักธรรมคำสอนทางศาสนาในโรงเรียนและชุมชนอีกด้วย เพื่อทำให้คนในสังคมนั้นมีความศรัทธาในพุทธศาสนามากขึ้น ซึ่งไม่มีวิจัยเรื่องใดสอดคล้องในด้านนี้

๔. **บทบาทในด้านสาธารณสงเคราะห์** วัดได้มีการช่วยเหลือสังคมโดยการบริจาคเงินและสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นให้กับสังคมและมีการอนุญาตให้ชาวบ้านในชุมชนเข้ามาขายสินค้าภายในบริเวณของวัดเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนที่ตรงกับหลักการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งซึ่งสอดคล้องกับวิจัยเรื่อง พระสงฆ์กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : “กรณีศึกษาชุมชนวัดสามชุกฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก (๒๕๕๙)” ผลการวิจัยพบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนมีพื้นฐานของความมีจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความสามัคคี ชุมชนสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจเลือกนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเองได้และมี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนสามชุกฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกนั้น นับว่ามีความเข้มแข็งเป็นอย่างยิ่ง คนในชุมชนมีความรักสามัคคีในการอนุรักษ์ตลาดร้อยปี ซึ่งเป็นศูนย์รวมวิถีชีวิตของคนในชุมชน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยมีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมของความศรัทธา ทำหน้าที่ส่งเสริม

สนับสนุนกิจการต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้คนในชุมชนเกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้เข้มแข็ง และได้พัฒนาต้นกล้าหรือเยาวชนของชุมชนเป็นคนดีศรีสุพรรณ ซึ่งนับว่าพระสงฆ์นอกจากจะส่งเสริมความเข้มแข็งของคนในชุมชนแล้วยังได้บ่มเพาะปูพื้นฐานให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้มีความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ สามารถสืบสานวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้เข้มแข็งสืบต่อไป

นอกจากนี้ในความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาสังคม พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนของพระภิกษุสงฆ์ที่ลดน้อยลง ซึ่งเกิดจากสาเหตุของคนในสังคมปัจจุบันเข้ามาบวชเป็นพระสงฆ์นั้นลดน้อยลงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการขาดบุคลากรของพระสงฆ์ที่จะไปเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ทางวัดยังมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการซื้ออุปกรณ์ทางการจัดการเรียนการสอนของวัด และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัดกับชุมชนที่ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการขาดความร่วมมือจากชุมชน ดังนั้นทางวัดจึงต้องมีวิธีการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ให้ได้เพื่อทำให้การพัฒนาสังคมตามบทบาทของพระสงฆ์เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ต่อการพัฒนาสังคมในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีการนำเทคโนโลยีและสื่อเข้ามาช่วยทั้งในด้านการศึกษาและการเผยแผ่เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมากในการใช้ชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นศาสนาจะไม่ใช่วัตถุประสงค์ถ้าสามารถใช้เทคโนโลยีในการศึกษาธรรมะเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับคนในสังคม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

๑. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ ว่ามีบทบาทอย่างไรในการมีส่วนร่วมกับการศาสนาเพื่อพัฒนาศาสนาให้มีบทบาทและเป็นที่สนใจมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน

๒. ควรมีการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์สาเหตุมาจากอะไร